

АКТИВНІСТЬ ФЕРМЕНТІВ-АНТИОКСИДАНТІВ У ЛЕЙКОЦИТАХ БІЛИХ ЩУРІВ ЗА УМОВ ТРИВАЛОГО ВВЕДЕННЯ ХЛОРИДУ КАДМІЮ

Г. Л. Антопяк¹, Л. П. Білецька²

Львівський національний університет імені Івана Франка¹
Львівський національний аграрний університет²

У статті представлені результати досліджень впливу хлориду кадмію (за умов тривалого введення в дозі 3 мг/кг) на активність ферментів антиоксидантної системи (супероксиддисмутаза, каталаза, глутатіонпероксидаза) в лейкоцитах білих щурів. Установлено, що впродовж 14-добового експериментального періоду ферментна активність в лімфоцитах і нейтрофільних гранулоцитах змінюється неоднозначно, а саме: супероксиддисмутазна і глутатіонпероксидазна активність переважно зростає, а каталазна — знижується.

Ключові слова: КАДМІЙ, ЛЕЙКОЦИТИ, ЛІМФОЦИТИ, НЕЙТРОФІЛЬНІ ГРАНУЛОЦИТИ, АНТИОКСИДАНТНА СИСТЕМА.

Упродовж останніх десятиріч значно збільшився рівень забруднення довкілля сполуками кадмію — отруйного важкого металу, який інтенсивно використовується в різних галузях виробництва та нагромаджується в компонентах природного середовища у складі промислових і побутових відходів [1]. Внаслідок цього зростає загроза надходження кадмію до організму людини і тварин. Кадмій становить серйозну небезпеку в зв'язку із здатністю проявляти кумулятивні ефекти, зумовлювати запальні, мутагенні та канцерогенні процеси [1–3].

У механізмах шкідливої дії Cd^{2+} істотну роль відіграє стимуляція процесів утворення активних форм кисню та пероксидного окиснення ліпідів у клітинах [3–5]. Тому важливе значення має функціональний стан антиоксидантної системи як однієї з ланок у комплексі захисних реакцій організму. Вивченню антиоксидантного статусу клітин різних тканин і органів за умов отруєння кадмієм присвячено багато наукових праць [5–7]. Щодо лейкоцитів крові, то, як відомо з наявних у науковій літературі даних, порушення балансу між вмістом прооксидантів та антиоксидантів у цих клітинах під впливом токсикантів може призводити до пригнічення реакцій клітинного та гуморального імунітету [8]. Однак вплив катіонів кадмію на антиоксидантні процеси в лейкоцитах практично нез'ясований.

У зв'язку з цим метою нашої роботи було дослідити вплив Cd^{2+} (за умов тривалого введення в формі хлориду кадмію) на активність ферментів антиоксидантної системи (супероксиддисмутаза, каталаза, глутатіонпероксидаза) в двох фракціях лейкоцитів (лімфоцити, нейтрофільні гранулоцити) крові білих щурів.

Матеріали і методи

Дослідження проводили на безпородних білих лабораторних щурах-самцях масою 160–180 г, яких утримували за умов віварію. Отруєння тварин катіонами кадмію викликали щодобовим внутрішлунковим введенням хлориду кадмію в дозі 3 мг/кг маси впродовж 14 діб. У процесі експерименту було сформовано три групи тварин: дві дослідні (Д1, Д2) і контрольна (К), по 5 щурів у кожній. Щури групи Д1 отримували $CdCl_2$ в зазначеній концентрації впродовж семи діб, групи Д2 — впродовж чотирнадцяти діб. Щури контрольної групи отримували фізіологічний розчин за такою самою схемою.

Матеріалом досліджень була периферична кров, яку отримували декапітацією тварин груп Д1 і Д2, відповідно, на сьому та чотирнадцяту доби після початку введення $CdCl_2$ і щурів контрольної групи. Лейкоцити виділяли з гепаринізованої крові методом

диференціального центрифугування в градієнті густини фіколу і верографіну згідно з загальноприйнятою методикою [9].

У лізатах, приготовлених шляхом трьохкратного заморожування і відтаювання водних суспензій клітин з наступним центрифугуванням, визначали активність ферментів антиоксидантної системи (супероксиддисмутаза, каталаза, глутатіонпероксидаза). Активність супероксиддисмутази (СОД) досліджували шляхом визначення ступеня інгібування ферментом процесу відновлення нітросинього тетразолію в присутності НАДН і феназинметасульфату [10], глутатіонпероксидази (ГП — за швидкістю окиснення глутатіону в присутності гідропероксиду третинного бутілу [11], активність каталази досліджували за допомогою стандартної методики, використовуючи пероксид водню як субстрат реакції [12]. Вміст білка в лізатах визначали за методом Лоурі і співавторів (1951). Отримані результати опрацьовували статистично з використанням методів варіаційної статистики.

Результати і обговорення

У процесі досліджень установлено неоднозначну відповідь компонентів антиоксидантної системи лейкоцитів досліджуваних популяцій на оксидативний стрес, зумовлений тривалим надходженням до організму щурів хлориду кадмію. Як видно з представлених даних, каталітична активність супероксиддисмутази лімфоцитів поступово зростає впродовж 14-добового експериментального періоду, збільшуючись у тварин груп Д1 і Д2, відповідно, в 1,6 і 3,4 рази ($p < 0,05$ – $0,001$) (рис. 1). Активність ферменту нейтрофільних гранулоцитів, навпаки, досягає найбільшого рівня у щурів групи Д1 ($p < 0,05$) і нормалізується на завершальній стадії експерименту.

Результати аналізу глутатіонпероксидазної активності свідчать, що цей показник майже не відрізняється від контролю в лімфоцитах щурів групи Д1, але збільшується в 2,4 рази у клітинах тварин групи Д2 ($p < 0,001$) (рис. 2). У нейтрофільних гранулоцитах активність ферменту глутатіонової системи досягає максимального значення у щурів групи Д1, зростаючи після 7-добового періоду введення $CdCl_2$ в 3,2 рази над контрольним рівнем ($p < 0,001$). На дальшій стадії експерименту активність глутатіонпероксидази в цих клітинах зменшується, хоча й залишається на вищому рівні, ніж у щурів контрольної групи ($p < 0,05$) (рис. 2).

Що стосується каталазної активності лейкоцитів, то цей показник характеризується специфічною динамікою, а саме: стабільністю в лімфоцитах і незначним зменшенням ($p < 0,05$) в нейтрофільних гранулоцитах щурів групи Д1 та різким пригніченням в обох досліджуваних фракціях клітин крові тварин групи Д2 (рис. 2). Вірогідно, в механізмах зменшення каталазної активності важливу роль відіграє інактивація молекул фермента продуктами вільнорадикального окислення ліпідів, що активується під впливом катіонів кадмію [3, 4].

Отже, отримані результати свідчать про особливості динаміки антиоксидантної ферментної активності в різних за походженням і функціями лейкоцитах крові щурів, отруєних тривалим введенням хлориду кадмію. Вірогідно, в зв'язку з цим масштаби зумовленого важким металом оксидативного стресу неоднакові в нейтрофільних гранулоцитах і лімфоцитах піддослідних тварин.

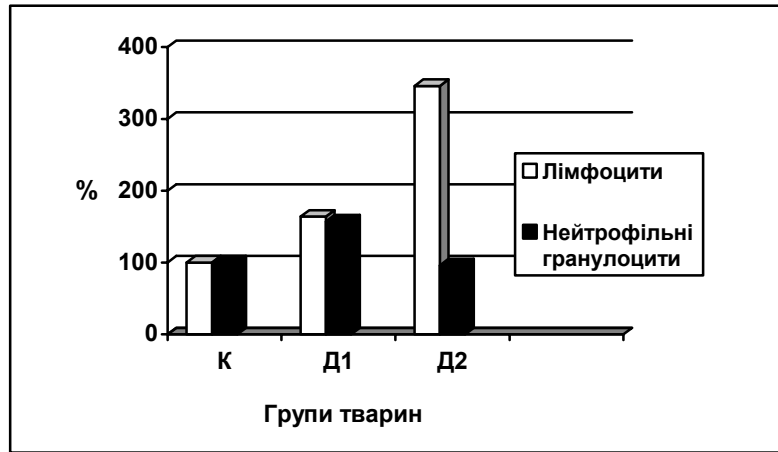

Рис. 1. Активність супероксиддисмутази в лейкоцитах щурів, отруєних хлоридом кадмію

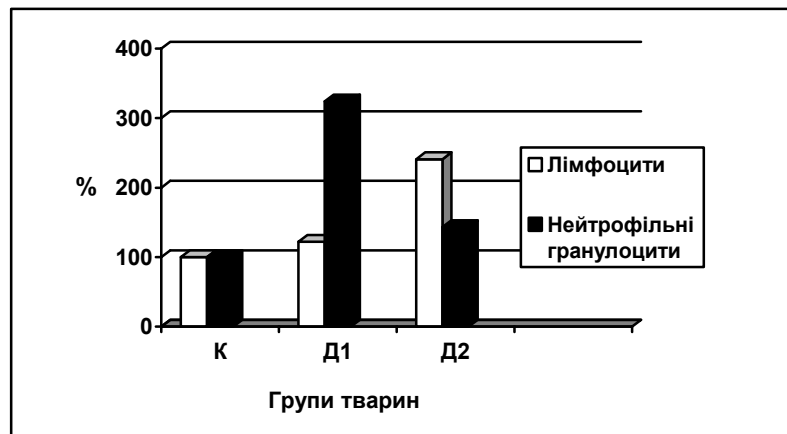

Рис. 2. Активність глутатіонпероксидази в лейкоцитах щурів, отруєних хлоридом кадмію

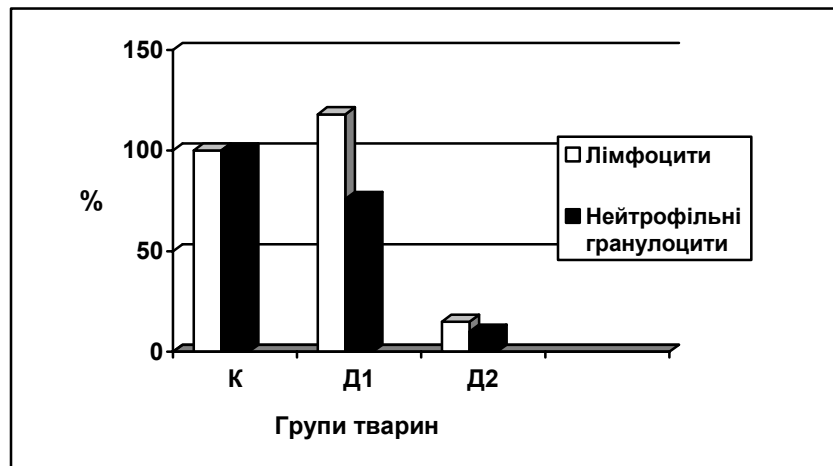

Рис. 3. Активність каталази в лейкоцитах щурів, отруєних хлоридом кадмію

Отже, отримані результати свідчать про особливості динаміки антиоксидантної ферментної активності в різних за походженням і функціями лейкоцитах крові щурів, отруєних тривалим введенням хлориду кадмію. Вірогідно, в зв'язку з цим масштаби зумовленого важким металом оксидативного стресу неоднакові в нейтрофільних гранулоцитах і лімфоцитах піддослідних тварин.

Висновки

Тривале введення білим щурам хлориду кадмію (3 мг/кг маси, впродовж 14-ти діб) зумовлює неоднозначні зміни активності ферментів-антиоксидантів у лейкоцитах крові, а саме: збільшення супероксиддисмутази і глутатіонпероксидази активності та зменшення каталазної активності. У нейтрофільних гранулоцитах тварин активність супероксиддисмутази і глутатіонпероксидази досягає найвищих значень після 7-добового періоду введення CdCl₂, а в лімфоцитах — після 14-добового експериментального періоду. Каталазна активність пригнічується в обох досліджуваних фракціях лейкоцитів щурів після 14-добового періоду введення хлориду кадмію.

H. L. Antonyak, L. P. Biletska

CHANGES OF ACTIVITY OF ENZYMES-ANTIOXIDANTS IN LEUCOCYTES OF WHITE RATS AFTER THE LONG-TERM ADMINISTRATION OF CADMIUM CHLORIDE

S u m m a r y

The effects of prolonged administration (during 14-day period) of cadmium chloride (3 mg/kg body weight) on intensity of enzymes of antioxidant system in leucocytes of white rats were studied. It was established, that under an influence of CdCl₂ enzyme activities in lymphocytes and neutrophilic granulocytes of rats changed in different ways, namely: both the superoxide dismutase and glutathione peroxidase activities were increased, and catalase activity was diminished.

Lviv Ivan Franko National University, Ukraine

Lviv National Agrarian University, Ukraine

Г. Л. Антоняк, Л. П. Билецкая

АКТИВНОСТЬ ФЕРМЕНТОВ-АНТИОКСИДАНТОВ В ЛЕЙКОЦИТАХ БЕЛЫХ КРЫС В УСЛОВИЯХ ДЛИТЕЛЬНОГО ВВЕДЕНИЯ ХЛОРИДА КАДМИЯ

А н н о т а ц и я

В статье представлены результаты исследований влияния хлорида кадмия (при условиях длительного введения в дозе 3 мг/кг) на активность ферментов антиоксидантной системы (супероксиддисмутаза, каталаза, глутатионпероксидаза) в лейкоцитах белых крыс. Установлено, что на протяжении 14-суточного экспериментального периода ферментная активность в лимфоцитах и нейтрофильных гранулоцитах изменяется неоднозначно, а именно: супероксиддисмутазная и глутатионпероксидазная активность преимущественно увеличивается, а каталазная — снижается.

1. *Satarug S.* A global perspective on cadmium pollution and toxicity in non-occupationally exposed population [Tekst] / S. Satarug., J. R. Baker., S. Urbenjapol et al. // *Toxicol. Lett.* — 2003. — Vol. 137. — P. 65–83.

2. *Satarug S.* Adverse health effects of chronic exposure to low-level cadmium in foodstuffs and cigarette smoke [Tekst] / S. Satarug., M.R. Moore. // *Environ. Health Perspect.* — 2004. — Vol. 112, N 10. — P. 1099–10103.

3. *Valko M.* Metals, toxicity and oxidative stress [Tekst] / M. Valko., H. Morris., M.T. Cronin. // *Curr. Med. Chem.* — 2005. — Vol. 12, N 10. — P. 1161–1208.

4. *Shaikh Z. A.* Oxidative stress as a mechanism of chronic cadmium-induced hepatotoxicity and renal toxicity and protection by antioxidants [Tekst] / Z.A. Shaikh., T.T. Vu., K. Zaman. // *Toxicol. Appl. Pharmacol.* — 1999. — Vol. 154, N 3. — P. 256–263.

5. *Антоняк Г. Л.* Вплив сполук важких металів на процеси перекисного окиснення ліпідів та функціональну активність ферментів-антиоксидантів в еритроцитах тварин [Текст] / Г. Л. Антоняк, Н. Є. Панас, О. І. Першин, В. І. Бершадський: Теорія та практика сучасного

природознавства : Збірник наукових праць. — Херсон: ПП Вишемирський В. С., 2005. — С. 7–11.

6. *Ikediobi C. O.* Response of antioxidant enzymes and redox metabolites to cadmium-induced oxidative stress in CRL-1439 normal rat liver cells [Tekst] / C.O. Ikediobi V.L.Badisa., L.T. Ayuk-Takem et al. // *Int. J. Mol. Med.* — 2004. — Vol. 14, N 1. — P. 87–92.

7. *Jurczuk M.* Antioxidant enzymes activity and lipid peroxidation in liver and kidney of rats exposed to cadmium and ethanol [Tekst] / M. Jurczuk., M.M Brzóska., J. Moniuszko-Jakoniuk et al. // *Food Chem. Toxicol.* — 2004. — Vol. 42, N 3. — P. 429–438.

8. *Biser J. A.* Effects of heavy metals on immunocompetence of white-footed mice (*Peromyscus leucopus*) [Tekst] / J.A. Biser., M.M.Brzóska., J. Moniuszko-Jakoniuk. et al. // *J. Wildlife Dis.* — 2004. — Vol. 40, N 2. — P. 173–184.

9. *Boyum A. A.* A one-stage procedure for isolation of granulocytes and lymphocytes from human blood [Tekst] / A.A. Boyum. // *Scand. J Clin. Lab. Invest.* — 1968. — Vol. 21, Suppl. 97. — P. 51–76.

10. *Дубинина Е. Е.* Активность и изоферментный спектр супероксиддисмутазы эритроцитов и плазмы крови человека [Текст] / Е. Е. Дубинина., Л. А. Сальникова., Л. Ф. Ефимова. // *Лаб. дело.* — 1983. — № 10. — С. 30–33.

11. *Моин В. М.* Простой и специфический метод определения активности глутатионпероксидазы в эритроцитах [Текст]. / В.М. Моин // *Лаб. дело.* — 1986. — № 12. — С. 724–727.

12. *Beers R. F., Sizer I. W.* A spectrophotometric method for measuring the breakdown of H₂O₂ by catalase [Tekst] / R. F. Beers., I. W. Sizer // *J. Biol. Chem.* — 1952. — Vol. 195, N 1. — P. 133–140.